

картина мира в языке и познании / Геннадий Викторович Колшанский ; [Отв. ред. А.М.Шахнарович]. – М.: Едиториал УРСС, 2005. — 128 с.; **17.** Кубрякова Е. С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения: роль языка в познании мира / Елена Самойловна Кубрякова. — М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.; **18.** Кубрякова Е. С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира / Б.А. Серебrenникова, Е.С. Кубрякова, В.К. Постовалова [и др.] // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 142–172; **19.** Маслова В.А. «Языковая картина мира» и «поэтическая картина мира» и их роль в межкультурной коммуникации / Маслова Валентина Авраамовна // Учёные записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология». – 2004. – Т. 17(56). – С. 121–126; **20.** Маслова В.А. Поэт и культура: концептосфера Марины Цветаевой. [Электронный ресурс]: Учебное пособие / Маслова Валентина Авраамовна. — М.: ФЛИНТА, 2012. – 256 с.; **21.** Рільке Р. М. Речі й образи / Райнер Марія Рільке ; [Переклад з німецької Богдан Кравців]. – Нюрнберг, 1947; **22.** Рільке Р. М. Поезії / Райнер Марія Рільке ; [Переклад з німецької Микола Бажан]. – К.: "Дніпро", 1974. – 279 с.; **23.** Рільке Р.М. Темні плачі: Поетичні твори у двох томах / Райнер Марія Рільке ; [Упоряд. примітки Б.Щавурський]. – Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2007. – 496 с.; **24.** Рільке Р. М. Нотатки Мальте Ляврдиса Бригге / Райнер Марія Рільке ; [Переклад з німецької Юрко Прохасько]. – К.: Грані-Т, 2010. – 296 с.; **25.** Рільке Р. М. Сто поезій у перекладі Мойсея Фішбейна / Райнер Марія Рільке ; [Переклад з німецької Мойсей Фішбейн]. – К.: "Либідь", 2012. – 272 с.

Войцева О.А. (Одеса, Україна)

Апелятивні назви водних об'єктів польської мови в лінгвокультурологічному висвітленні

У статті представлено результати аналізу апелятивних назв водних об'єктів та їхніх частин у польській мові. Дослідження спрямовано на виявлення лінгвокультурологічної специфіки семантичного континууму об'єктно-просторової лексики, яка зберігає, передає когнітивний досвід і культурну спадщину. Оскільки мова і дійсність знаходяться в динамічних взаємовідносинах, судження про довкілля, його інтерпретація в мові залежать від навколишньої дійсності і від людської природи, досвіду, культури. Базові найменування тематичної групи „водні об'єкти” (ossep, torze, jezioro, rzeka) містять стійкі колективні архетипи, ім властиві символічні значення. Розглядуваний словниковий масив сформувався в умовах тісної взаємодії між спеціальною і загальноживаною лексикою, що вплинуло на значимість нових валентностей локативів. Творча інтерпретація лексики, яка позначає водні об'єкти, в різноманітних стилях і текстах свідчить про їх культурний потенціал. Автор доходить до висновку, що в назвах об'єктів, які утворюють концептосферу „водний простір” у польській мові, закодований універсальний досвід, національно-культурні особливості, пов'язані з історією, менталітетом, аксіологічною системою носіїв польської мови.

Ключові слова: *апелятив, лінгвокультурологічний аналіз, мовна картина світу, назви водних об'єктів, мотивуюча ознака, польська мова.*

В статье представлены результаты сопоставительного анализа апеллятивных названий водных объектов и их частей в польском языке. Исследование направлено на выявление лингвокультурологической специфики семантического континуума, относящегося к объектно-пространственной лексике, сохраняющей и передающей когнитивный опыт и культурное наследие. Так как язык и действительность находятся в динамических взаимоотношениях, суждения об окружающем мире, его языковая интерпретация зависит от объективной действительности и от человеческой природы, опыта, культуры. Базовые наименования тематической группы „водные объекты” (ocean, morze, jezioro, rzeka) содержат устойчивые коллективные архетипы, им присущи символические значения. Рассматриваемый словарный массив сформировался в условиях тесного взаимодействия между специальной и общеупотребительной лексикой, что повлияло на приобретение значимости и новых валентностей локативов. Творческая интерпретация лексики, обозначающей водные объекты, в разнообразных стилях и текстах свидетельствует об их культурном потенциале. Автор приходит к выводу, что в названиях объектов, образующих концептосферу „водное пространство” в польском языке, закодирован универсальный опыт, национально-культурные особенности, связанные с историей, менталитетом, аксиологической системой носителей польского языка.

Ключевые слова: *апеллятив, лингвокультурологический анализ, языковая картина мира, названия водных объектов, мотивировочный признак, польский язык.*

The article presents the results of a comparative analysis of appellative names of water objects and their parts in Russian and Polish. The study aims to identify of linguo-cultural specificity of semantic continuum related to the object-spatial lexis, that preserves the and transmits the experience and cultural heritage of previous generations. Since language and reality are in the dynamic relationships, opinions about the world around, its linguistic interpretation depends on the objective reality and human nature, experience, cultural heritage. The basic names of thematic group “water objects” (ocean, morze, jezioro, rzeka) contain sustainable collective archetypes, symbolic meanings are inherent them. Examined lexical array was formed under conditions of close cooperation between special and general vocabulary, that influenced the acquisition of significance and new valences of local objects. The creative interpretation of vocabulary, that denotes the water objects in a variety of styles and texts, testifies about their significant cultural potential. The author concludes that in the names of objects constituting the concept sphere “water space”, was encoded the universal experience, national and cultural peculiarities related with the history, axiological system, mentality of Polish native speakers.

Key words: *appellative, linguo-culturological analysis, cultural and linguistic picture of the world, names of water objects, motivational sign, Polish language.*

У сучасних антрополінгвістичних дослідженнях активно розробляється лінгвокультурологічний напрям (*lingwistyka kulturowa*) (Ю. Д. Апресян, Н. Д. Арутюнова, С. Г. Воркачев, В. В. Вороб'єв, С. Д. Голєв, В. В. Іванов, В. І. Карасик, В. А. Маслова, Ю. С. Степанов, М. І. Толстой, В. М. Топоров, Януш Анусевич, Єжи Бартминський, Анна Вежбицька, Анна Домбровська, Михаель Фляйшер, Йоланта Мацькевич та ін.).

Лінгвокультурологія як комплексна наукова дисципліна виникла на стику лінгвістики і культурології в останній чверті ХХ ст. Вона досліджує прояви культури народу, які відбулися, закріпилися в мові і мовній діяльності [6, 28; 4, 303; 15; 16]. Мова розглядається як продукт культури, її важлива складова та умова існування, як чинник формування культурних кодів (В. А. Маслова).

На думку Януша Анусевича, лінгвістика повинна стати інтердисциплінарною наукою, що прагне до розуміння людини й суспільства. Метою культурної теорії мови є „повне, усебічне глибоке пізнання людини, її природи, духовного життя шляхом аналізу змісту, форм і зразків, задованих в мові, дослідження нормативної аксіологічної системи суспільства (культури цінностей), які формуються і передаються від одного покоління до іншого” [10, 18–19].

Важливу роль в мовному образі світу, який за допомогою мови описує, сегментує, оцінює навколишній світ [11; 12; 13], належить загальним іменникам, що позначають поняття про водні об'єкти та їхні частини. Ця лексика відноситься до найважливіших і найбільш частотних лексичних масивів польської мови разом з апелєтивами, які номінують земні та небесні об'єкти.

Локативи відносяться до ідентифікуючих імен (термін Н. Д. Арутюнової), яким властиві: універсальний спосіб членування навколишньої дійсності, загальні уявлення про низку об'єктів, відносна автономність семантики, таксономічна організація, майже повна відсутність конотацій, абстрактність, номенклатурність [див.: 1, 1–5; 3].

Назви водних реалій можна назвати своєрідним „резервуаром здорового глузду” [10, 18], оскільки вони позначають предмети такими, якими ми їх бачимо. Але оскільки мова і дійсність знаходяться в динамічних взаємовідносинах, судження про навколишній світ, його мовна інтерпретація залежать не тільки від довкілля, але й від людської натури, її досвіду, загалом від усієї культурної спадщини.

Зокрема базові найменування тематичної групи „водні об'єкти” (*ocean, morze, jezioro, rzeka*) містять стійкі колективні архетипи, їм властиві символічні значення. Ця лексика сформувалась в умовах тісної взаємодії

між спеціальними і загальноновживаними номінаціями, що вплинуло на зміну семантики і виникнення нових валентностей локативів. Інтерпретація лексики на позначення водних об'єктів у різноманітних текстах (міфологічних, фольклорних, художніх) також свідчить про лінгвокультурний потенціал розглядуваних мовних одиниць.

Метою нашої статті є лінгвокультурологічний аналіз апелювативних назв водних об'єктів у польській мові (близько 100 лексичних одиниць).

Водні об'єкти позначають „частини гідросфери – моря, океани, річки, озера, болота, водосховища, підземні води, а також води каналів, ставків та ін., місця постійного зосередження води на поверхні суші” [БЭС, 213; Чеботарев, 39]. Значення географічних реалій у пізнанні навколишнього світу важко переоцінити, оскільки водні ресурси Землі є не лише компонентами ландшафту, але й об'єктами господарчої діяльності людини. У семантиці апелювативів, що називають водні об'єкти, закодовано не тільки знання про довкілля, але й ціннісні складові, які належать до культурної спадщини польського народу.

Залежно від географічних особливостей реалії водного простору діляться на: поверхневі (наприклад, *jezioro*, *źródło* „джерело”, *gejzer*, *lodowiec*) і підземні (*warstwa wodonośna* „водоносний горизонт”); природні (*potok*, *dopływ* (rzeki) і штучні (*zbiornik wody* „водосховище”, *staw*, *kanal*, *rów*); постійні (*rzeka*) і що тимчасові, що пересихають, перемерзають (*starorzecze* „стариця”, *kałuża*); солоні (*morze*) і прісні (*strumień* „струмок”).

Зібраний матеріал умовно поділено на дві групи: 1) **водоймища** (*zbiorniki wodne*, *akweny*) „постійне або тимчасове скупчення безстічних вод або резервуар з уповільненим стоком вод у природних або штучних западинах (озера, водосховища, ставки)” (Чеботарев, 42–43), наприклад, *ocean*, *morze*, *laguna*, *litoral*, *fiord*, *zatoka*, *zatoka morska*, *jezioro*, *liman*, *zalewisko*, *bagno* / *blota*, *topiel*, *trzęsawisko*, *staw(ek)*, *bajoro*, *glinianka*, *sadzawka*; 2) **потоки** (*cieki*) „узагальнене поняття водних об'єктів, що характеризуються рухом води у напрямку ухилу в поглибленні земної поверхні” (Чеботарев, 49), наприклад, *rzeka*, частини річки: *dopływ*, *dorzecze*, *koryto*, *ujście*, *delta*, *źródło*, *odnoga*, *kolano*, *ramię*, *zatoka*, *strumień*, *potok*, *ruczaj*, *struga*, *kanal*, *przetoka*, *rów*, *kałuża*.

У праслов'янську епоху спеціальні уявлення про елементи ландшафту означали слова, запозичені із загальноновживаної мови, що є свідоцтвом ранньої соціально-психологічної концентрації людини на явищах, предметах навколишнього світу, від якого вона залежала [2, 270]. Семантика народної (традиційної) термінології була розпливчатою, синкретичною і відносно незалежною від навколишньої дійсності, тобто

архаїчно недостатньою [7, 9–10]. Більшість традиційних базових назв водних об'єктів мають індоєвропейські етимони, наприклад, *ciek* „потік” є віддієслівним іменником від *ciec*, іє. **tek* „текти” [Bogus, 79]; *morze* „водна оболонка земної кулі; у широкому смислі – Світовий океан; у вузькому – частина океану, більшою чи меншою мірою ізольована від нього ділянками суші” [Чеботарев, 171] < іє. **mor-* / **mar* „море, болото; озеро; велика річка”, пс. **morje* „море, велика вода, болото”, іє. **móri* „водний простір” [Фасмер: 2, 654–655; Brückner, 344]; *jezioro* „природне водоймище, заповнене водою заглиблення земної поверхні” [Чеботарев, 186] < іє. **eg'h-er-o*: **og'h-er-o* –суфіксальний дериват від основи **ězъ* „риболовна загата; ставок” [Черных: 1, 593; Фасмер: 3, 125]; *bloto* „болото” < іє. **bol-* < *bal-* утворено за допомогою суфіксу *-t(o)*; реалія названа з огляду на багаторічні трави пухівки (*Eriophorum*), які ростуть на торфових болотах, заболочених луках, або від попелястого кольору високого бруду [Шанский, 52; Bogus, 33].

Найдавніші запозичення увійшли до тематичної групи „водні об'єкти” польської мови з грецької та латинської мов опосередкованим шляхом через германські або романські мови, пор.: *ocean* запозичено через лат. *Oceanus* [WSWO, 891] від гр. *Ὠκεανός* „Океан, син Урану і Геї, владика водної стихії”, пізніше „велика річка, оточуюча землю”, „Атлантичний океан”; слово не має однозначної етимології, його першоджерелом, на думку П. Я. Черних, може бути етимон „швидкий, стрімкий” [Черных: 1, 594; Фасмер: 3, 128]; *liman* увійшло за посередництвом російської мови з тур. *liman* „гавань”, гр. *λιμὴν* „гавань, бухта” [SJP: 2, 34; WSWO, 745]; *delta* запозичено за посередництвом європейських мов від гр. *δέλτα* (Δ) „буква, що має форму трикутника” [WSWO, s. 255]; *kanal* < через нім. *Kanal*, голл. *kanaal* або фр. *canal* від лат. *canālis* „труба, жолоб”, *canna* „труба” [SJP: 1, 814–815]; *litoral* < лат. *litoralis* „береговий” [SJP: 2, 42; WSWO, 750]; *laguna* < нім. *Lagune* або ит. *laguna* з лат. *lacūna* „калюжа”, *lacus* „озеро” [Фасмер: 2, 447; WSWO, 721].

Первісні назви водних реалій (*океан, море, озеро, річка, потік*) зберігають архетипні уявлення про простір, колективне несвідоме (за К. Г. Юнгом), архетипи і символи. На думку С. С. Аверинцева, **СИМВОЛ** (< гр. *σύμβολον* „знак, розпізнавальна прикмета”) є „умовним знаком яких-небудь понять, ідей, явищ. Можна сказати, що символ це образ, узятий в аспекті своєї знаковості, і що він є знак, наділений усією органічністю міфу і невичерпною багатозначністю образу. Категорія символу робить акцент на виході образу за власні межі, на присутності деякого сенсу, злитого з образом, але не тотожного” [1, 155]. Лексеми *океан, море*

виступають символами нескінченності, вічності, первинних вод, хаосу, нескінченного руху і постійності [Kopaliński, 230–233]. У космогонічному порядку *more* є елементом простору, який існує вічно: *Przed stworzeniem świata nie było nic, tylko niebo i morze* [SL: 1, 384]. Згідно з індоєвропейськими уявленнями, запозиченими слов'янською культурою, космічне море – це праматерія, частина океану, що утворила землю і весь світ. Цей простір безмежний (*Morza się nie wyczerpie; Morza nie mają końca*), широкий (*Morze rozległe*), глибокий (*Niezgłębiony jak morze*). У польському фольклорі вживаються такі синоніми на позначення *моря*: *jezioro, rzeka, dunaj, wisła, staw*, наприклад: *Iżeś swawolny młodzieniec, Zdjąłbyś mi z mej głowicki wieniec. A tyś mi go sama dała, Do dunaju go wrzuciła, Ej, do Dunaju za morze* [SL: 1, 384].

Символічне значення „перешкода, бар'єр, невблаганний плин часу, шлях, що біжить, відродження” має лексема *rzeka* [Kopaliński, 367–369]: *Nie wchodzi się dwa razy do tej samej rzeki; Nie pchaj rzeki, sama popłynie*; *Tu kończy swój bieg rzeka życia, która cię tak zachwycała* (W. Żukrowski, Kamienne tablice) (NKJP). Слово *potok* виступає архетипічним символом динаміки людського життя [Kopaliński, 369]: *Jakiś kamień w tym naszym przechodzeniu przez potok życia znowu się nam usunął z pod nóg* (Gazeta wyborcza, 1998.11.27) (NKJP).

В акті номінації семантику репрезентує уявлення [9, 34]. Перехід уявлень в поняття, які типізують і класифікують об'єкти, явища навколишнього світу здійснюється за допомогою відбору найбільш важливих мотиваційних ознак, що мають здатність ідентифікувати названу реалію та „мають значення як для функціонування назви в мові, так і для усієї лексико-семантичної системи мови” [6, 114].

Мотиваційні ознаки, зокрема у назвах водних об'єктів – місце розташування, зовнішній вигляд, форма, колір, якісні і тимчасові характеристики – виступають у концептуалізованому вигляді, внаслідок чого реалія отримує певну назву, стає важливим елементом комунікації [14, 28]. Вони дають уявлення про особливості формування цього фрагмента картини світу.

В результаті аналізу мотиваційних ознак найменувань водних об'єктів та їхніх частин в польській мові, виокремлено: 1) номінаційну модель „замкнений водний простір”, наприклад, апелюючи *morze, jezioro, staw*; 2) номінаційну модель „зовнішній вигляд реалії”: *bloto, ujście* < **aus-t-je*, *ие. *aus-t-i-om: *aus-* з розширювачем *-t-*, в загальнослов'янській мові **usta* „рот” [Черных: 2, 293]; *ród, ramię, odnoga* „відгалуження русла річки” від словосполучення іменника з прийменником *od nogi* [Boryś,

380]; 3) номінаційну модель „горизонтальне переміщення водних мас”: *strumień, dopływ*; у тому числі похідні від пс. **tekq-*, **tekti* „бігти, текти” (*ciek, ściek, potok, przetoka, zatoka, otok*), пс. **lějq*, **lyti* „лити” (*zalew, zalewisko*) [Фасмер: 2, 504; 4, 37]; 4) номінаційну модель „вертикальне переміщення водних мас (у глибину)”: *topiel* від *topić* „занурювати у воду” [Boryś, 638], *trzęsawisko* **tręsavъ*, пс. **tręsti* „трястись” [Boryś, 650]; 5) номінаційну модель „місце розташування”: *pojezierze*; 6) номінаційну модель „речовина”: *kałuża* < *kałuža* < пс. **kaluža* / **kal'uža* „болотисте місце, калюжа”, пс. **kalъ* „болото, мул” с суфіксом *-uža* [Boryś, 220]; *glinianka, moczary / moczar* < пс. **mociti* „мочити, зволожувати” [Boryś, 334]; 7) номінаційну модель із звуконаслідувальною мотиваційною ознакою: *ruczaj*.

Апелятивні, що означають водні об'єкти, можуть вживатися в переносних значеннях. Образність семантики зазначених номінацій пов'язана з категоріями експресивності, емотивності, інтенсивності, наприклад, в переносному значенні „величезна кількість, множина чогоненбудь” [SJP: 2, 204] вживаються лексеми *morze, ocean, rzeka, potok* та ін.: *morze kwiatów, morze kłamstw*; *Na plaży morze ludzkich głów; ocean łez, ocean wiedzy; Ponad głowami w niebios oceanie krącać się klucz żurawi śpiewał pożegnanie* (Groza, Starosta); *rzeka kłamstw, strumień powietrza, strumień ludzi, potok ludzi, potok słów, wymówek* [Sobol, 737, 894, 968]; „те, що характеризується відсталістю”: *bagno moralne*.

Таким чином, назви водних об'єктів в польській мові допомагають упорядкувати та осмислити навколишній світ, передати у мовних одиницях когнітивні знання про довкілля. Первинна номінація ґрунтується не лише на загальних принципах, але й враховує поза лінгвістичну специфіку реалій. Мотиваційні ознаки закріплюють особливості сприйняття географічних просторових об'єктів та їхніх частин, відбивають моделі концептуалізації цього фрагмента дійсності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Аверинцев С.С.* Софія-Логос. Словарь. 2-е, испр. изд. – К.: Дух і Літера, 2001. – С. 155–161;
2. *Ананьева Н.Е.* История и диалектология польского языка / Н. Е. Ананьева. – 2-е изд., испр. – М.: Изд-во УРСС, 2004. – 304 с.;
3. *Арутюнова Н.Д.* Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 2009. – 896 с.;
4. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава; К.: Довкілля, 2006. – 716 с.;
5. *Козлова И.Е.* Специфика явления мотивации слов в русском языке: дис. ... канд. филол. наук. – Томск, 1999. – 287 с.;
6. *Маслова В.А.* Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М.: Издательский центр „Академия”, 2001. – 208 с.;
7. *Трубачев О.Н.*

Ремесленная терминология в славянских языках. (Этимология и опыт групповой реконструкции) / О. Н. Трубочев. – М.: Наука, 1966. – 416 с.; **8.** Цивьян Т.В. Лингвистические основы балканской модели мира / Т. В. Цивьян; отв. ред. В. Н. Топоров. – М.: Наука, 1990. – 205 с.; **9.** Языковая номинация (Виды наименований): сб. статей / отв. ред. Б. А. Серебренников и А. А. Уфимцева. – М.: Наука, 1977. – 359 с.; **10.** *Anusiewicz J.* Kulturowa teoria języka // *Język a Kultura. Podstawowe pojęcia i problemy*, pod red. J. Anusiewicz a J. Bartmińskiego. – Wrocław, 1991. – Т. 1. – S. 17–30; **11.** *Anusiewicz J., Dąbrowska A., Fleischer M.* Językowy obraz świata i kultura // „*Język a Kultura*”, t. 13; *Językowy obraz świata i kultura*, red. A. Dąbrowska, J. Anusiewicz. – Wrocław, 2000. – S. 11–44; **12.** *Bartmiński J.* Rzeka w językowo-kulturowym obrazie świata Polaków / J. Bartmiński // *Rzeki. Kultura, cywilizacja, historia*; pod red. J. Kołtuniaka. – Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk, 2000. – Т. 9. – S. 41–54; **13.** *Maćkiewicz J.* Co to jest „językowy obraz świata”? // „*Etnolingwistyka*”, t. 11. – Lublin 1999. – S. 7–24; **14.** *Ożdżyński J.* Morska wspólnota kulturowa w świetle faktów językowych. Morfologia zapożyczeń w polskim słownictwie flisackim i żeglarskim: Prace monograficzne. – Т. 105. – Kraków, 1989; **15.** *Wierzbicka A.* Język – umysł – kultura / A. Wierzbicka: wybór prac pod red. J. Bartmińskiego. – Warszawa: PWN, 1999. – 592 s.; **16.** *Żuk G.* Językowy obraz świata w polskiej lingwistyce przełomu wieków // *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI w.* / red. Małgorzata Karwatowska i Adam Siwiec. – Chełm, 2010. – S. 239–257.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

- БСЭ** Большая Российская энциклопедия. – Спб.: Норинт, 2000.– 1456 с.
- Фасмер** Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. / М. Фасмер; ред. и предисл. Б. А. Ларина. – М.: Прогресс, 1986–1987.
- Шанский** Шанский Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка / Н. М. Шанский, В. В. Иванов, Т. В. Шанская; под ред. С. Г. Бархударова. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1971. – 542 с.
- Чеботарев** Чеботарев А. И. Гидрологический словарь / А. И. Чеботарев. – 3-е изд., перераб. и доп. – Л.: Гидрометеоиздат, 1978. – 308 с.
- Черных** Черных П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка: в 2 т. / П. Я. Черных. – 3-е изд., стереотип. – М.: Русск. яз., 1999.
- Boryś** Boryś W. Słownik etymologiczny języka polskiego. – Kraków, 2005. – 861 s.
- Brückner** Brückner A. Słownik etymologiczny języka polskiego / A. Brückner. – wyd. I.– Kraków: Krakowska Spółka Wydawnicza, 1927; reprint, wyd. IX. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 2000. – 808 s.
- Kopaliński** Kopaliński W. Słownik symboli / W. Kopaliński. – Warszawa: Oficyna wydawnicza RYTM, 2001. – 521 s.
- NKJP** Narodowy Korpus Języka Polskiego. – Режим доступу: <http://nkjp.pl/>
- SJP** Słownik języka polskiego: w 3 t. / red. nauk. M. Szymczak. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002.

- Sobol** Słownik języka polskiego PWN / oprac. E. Sobol. – wyd. 2. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. – 2005. – 1304 s.
- SL** Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i red.: J. Bartmiński, zastępca red.: S. Niebrzegowska; Inst. Filologii Polskiej UMCS. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1996.
- WSWO** Wielki słownik wyrazów obcych PWN / pod red. M. Bańki. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2005. – 1348 s.

Волотовська Н.О. (Мінськ, Республіка Білорусь)

**Найменні рэдкіх (негустых) страў у дыялектах
беларускай і ўкраінскай моў: лексіка-семантычны аспект**

У статті розглядаються найбільш типові способи мотивації лексем, моделі організації значень полісемантів, а також міжмовні, діалектно-літературні, міждіалектні відносини в групі найменувань негустих страв білоруської та української мов.

Ключові слова: лексема, значення, мотивація, полісемант.

В статье рассматриваются наиболее типичные способы мотивации лексем, модели организации значений полисемантов, а также межъязыковые, диалектно-литературные, междиалектные отношения в группе наименований негустых блюд белорусского и украинского языков.

Ключевые слова: лексема, значение, мотивация, полисемант.

The article deals with the most typical ways of lexemes motivation. It describes the meaning models of polysemantic words as well as interlanguage, dialectal literary and interdialectal relationships in the group of thin dishes names of the Byelorussian and Ukrainian languages.

Key words: lexeme, meaning, motivation, polysemantic word.

Лексічны склад любой мовы ўяўляе сабой сістэму, заснаваную на разнастайных відах сінтагматычных і парадыгматычных сувязей. Сістэмная арганізацыя слоў найбольш яркава праяўляецца пры аб'яднанні лексічных адзінак у пэўныя тэматычныя групы (назвы адзення, раслін, прылад працы і г.д.). Пры разглядзе такіх груп іх складнікі могуць даследавацца з розных бакоў: семантычнага, этымалагічнага, сінтаксічнага, тыпалагічнага, частотнага, параўнальнага, гістарычнага, стылістычнага, асацыятыўнага і г.д.

Семантыка прадметнай лексікі часта становіцца аб'ектам даследавання лінгвістаў. Праблемы значэння лексем, узаемасувязь у ім экстралінгвістычных і ўласна лінгвістычных складнікаў, класіфікацыя такой лексікі падрабязна абмяркоўваліся вучонымі (Ю.А. Найда [10],